

**Собственные электронные ресурсы детской библиотеки
как инструмент формирования информационной культуры читателей**

**The Children's Library's Own Electronic Resources
as a Tool to Form the Readers' Information Culture**

**Власні електронні ресурси дитячої бібліотеки
як інструмент формування інформаційної культури читачів**

*И. И. Базиленко, Я. Л. Бондаренко
Центральная библиотека для детей, Николаев, Украина*

*Irina Bazilenko and Yana Bondarenko
Central Children's Library, Nikolaev, Ukraine*

*I. I. Базиленко, Я. Л. Бондаренко
Центральна бібліотека для дітей, Миколаїв, Україна*

В докладе рассказывается об опыте детской библиотеки по созданию собственных электронных ресурсов и их использовании для формирования информационной культуры читателей и личных потребностей в освоении основ информационной грамотности, развитии навыков самостоятельного поиска информации.

The Experience of the Children's Library in creating its own electronic resources and using them for formation of the readers' information culture and their needs in improving their information literacy and developing their information searching skills.

Про досвід дитячої бібліотеки із створення власних електронних ресурсів та їхнього використання у формуванні інформаційної культури читачів та особистих потреб у засвоєнні основ інформаційної грамотності, розвитку навичок самостійного пошуку інформації.

Минули часи, коли так звані бібліотечні уроки були обов'язковими, хоча, правду кажучи, і їх проведення не гарантувало того, що діти, приходячи в бібліотеку, могли з легкістю знайти необхідну інформацію. Зараз, коли кількість джерел інформації значно збільшилась, проблема виховання культури читання знов встає перед нами, але тільки традиційними бібліотечними заняттями цю проблему не вирішити. Зараз нові часи, нові діти, а вони мають нові інтереси.

Бібліотеки також повинні змінюватись, тому і почали ми думати, як зробити так, щоб засвоєння дітьми інформаційної культури було цікавим. Вирішили, що це потрібно робити з залученням нових інформаційних технологій, можливостей Інтернет. До того ж, без цих нових знань читачам зараз не обійтися – ні реферат написати, ні доповідь підготувати. Тому в цьому році нами була створена цільова комплексна програма з формування інформаційної культури «Полювання за інформацією», яка охоплює всі вікові категорії читачів, в ній зроблено акцент на нові «електронні» можливості бібліотеки. Мета програми – формування інформаційної культури читачів та особистих потреб в засвоєнні основ інформаційної грамотності, розвиток навичок самостійного пошуку інформації.

Практика свідчить, що електронні бібліографічні та вебліографічні посібники, ігрові навчальні ресурси привертають увагу дітей та підлітків набагато більше, ніж традиційні. І ще важлива їх перевага – найбільш широке коло користувачів, тому що практично всі ці ресурси представлені на веб-сайті бібліотеки (www.kinder.mksat.net), створені їх мультимедійні версії на CD-ROM, тобто з ними можна працювати не тільки в бібліотеці, але й дома, в учбових закладах, шкільних бібліотеках.

Наші користувачі вчаться знаходити корисну інформацію та працювати з нею на автоматизованих робочих місцях читача (а їх у центральній бібліотеці 5 і в бібліотеках-філіях – 3). Цей процес для багатьох наших читачів перетворюється в захоплюючу віртуальну пригоду. Адже їм доводиться працювати не тільки з картотеками й каталогами, але й з розвиваючими,

навчальними ігровими програмами, дитячими енциклопедіями, словниками, довідниками на CD-та DVD-ROM (до речі, їх у бібліотеці більше 600).

Працюючи з електронними носіями інформації, діти 7-12 років в ігровій формі вивчають англійську мову, одержують знання з математики, хімії, біології, фізики, у їхньому розпорядженні тривимірні атласи Землі, які дозволяють їм «поліпшити» цей мир. Вони постійно вдосконалюють свою інформаційну культуру та можливості пошуку завдяки цим ресурсам.

Малята у віці 4-6 років із задоволенням поринають у віртуальні мири з різними мультимедійними ігровими відеокурсами із серій «Винаходи та відкриття», «Лісові пригоди Петрика», «Пан Коцький говорить англійською мовою», «Вчимося читати з ведмедиком» і ін. Таким чином, наші читачі вчаться, навіть не помічаючи цього, тому що вчаться граючи. Казкові герої допомагають малятам одержувати перші навички грамотного мовлення, читання, малювання. Так, змалечку, ми готуємо собі «підкованого та продвинутого» користувача, який ніколи не потоне в безмежному морі інформації.

Мультимедійна гра – обов'язковий елемент кожного видовищного заходу, проведеного в бібліотеці, яка має для цього всі необхідні ресурси: зала, обладнана комп'ютером, домашнім кінотеатром з караоке, CD-проектором з великим екраном.

Так, наприклад, під час проведення заходів краєзнавчої тематики, таких як «Місто Миколаїв у вулицях і особах», «Віртуальні прогулянки по старому Миколаєву» використовується електронна карта нашого міста, по якій діти із задоволенням подорожують, визначаючи місцезнаходження історичних пам'яток, музеїв і т. д. А скільки радості в їхніх очах, коли вони знаходять на цій карті свою вулицю, свій будинок або свою школу. Потім вони вже знають, як і де можна знайти подібну інформацію: в електронному каталозі, в Інтернет, на дисках.

Заняття по вихованню інформаційної культури читачів ми теж намагаємося обов'язково проводити в ігровій формі із залученням всіх можливих ресурсів. Наприклад, користуватися довідково-бібліографічним апаратом бібліотеки п'ятикласники вчаться під час гри-подорожі «Електронний зоопарк». Знаходять вони інформацію про дивовижних тварин, використовуючи різноманітний пошук. Дуже цікавою стає для дітей подорож по веб-сайту миколаївського зоопарку, а апофеоз заходу – презентація компакт-диску «Веселий зоопарк». Цей диск-розмальовка, виданий до 100-річчя місцевого зоопарку, моментально став хітом не тільки серед дітей, але й серед дорослих.

Віртуальні вікторини, подорожі в світ літературних героїв, вебліографічні екскурсії, подорожі по веб-сайтах, віртуальні прогулянки, інтернет-слаломі – це тільки невеликий перелік заходів з формування інформаційної культури читачів, які проходять в нашій бібліотеці.

Звичайно ж, створюючи власні електронні ресурси, ми не могли упустити шанс зробити їх не тільки яскравими, ігровими, але й максимально інформативними, які надають великі можливості для розвитку інформаційної грамотності дітей та підлітків.

Про це свідчать два великих електронних ресурси – путівник по журналах для людей шкільного віку від 5 до 10 років «Пізнавай та дивуйся» і розважально-пізнавальний електронний путівник по журналах для тінейджерів «Цікавинки для вас». Екскурсоводом по цим ресурсам є анімаційне тигреня. «Мене кличуть Тиграсик. Я дуже розумний, начитаний і життєрадісний, тому що живу в дитячій бібліотеці. Запрошую всіх, кому від 5 до 10 років, хто любить почитати, посміятися, погратися, зробити захоплюючу подорож по сторінках веселих, пізнавальних, цікавих дитячих журналів», – так зустрічає він відвідувачів. А далі перед дітьми відкривається ціле море різноманітних журналів, які можна почитати, а можна з ними й погратися. Тигреня Тиграсик і система гіперпосилань дозволяють користувачам у режимі on-line не тільки «погортати» сторінки журналів, що ми рекомендуємо, але спробувати свої сили в розгадуванні ребусів і кросвордів. Цей путівник навчає малят користуватися періодичними виданнями та черпати з них необхідну інформацію.

Найбільш популярними та корисними виявились посібники краєзнавчої тематики. Ідею їх створення нам підказали самі читачі. Широкий спектр запитів з краєзнавства визначив теми видань – наше місто, його культура, історія, визначні пам'ятки. Цей цікавий матеріал ми сформували в два електронних міні-довідника «Літературна Миколаївщина» та «Пам'ятники Миколаєва». Вони є своєрідними путівниками по місту Миколаєву, розповідаючи ми про видатних земляків: поетів, письменників, флотоводців, суднобудівників, композиторів, художників. Видання мають гарний

довідковий апарат, систему гіперпосилань. Завдяки цим посібникам читачі знайомляться не тільки з біографіями видатних діячів, але й з новинками краєзнавчої літератури та навчаються знаходити необхідну інформацію, використовуючи різні джерела.

Справжня знахідка – серія вебліографічних дайджестів для віртуальних мандрівників «Перлини України»: «Заповідні місця України», «Міста-музеї України» та «Храми України». В них зібрано унікальний матеріал. Ці ресурси розширюють світогляд користувачів, допомагають краще пізнати історію нашої країни, дозволяють насолоджуватись мальовничими містами України. Читачам пропонується ознайомитись з легендами та міфами рідного краю, чудові фотографії історичних пам'яток, необхідна інформація. Ресурси прості для самостійного пошуку, адже окрім гіперпосилань користувач може заглянути в словник, де є коротка довідка про предмет розмови.

Пізніше в нас з'явився досвід створення віртуальних книжкових виставок. За допомогою виставки «Повернувшись з далеких мандрівок», ми вирішили звернути увагу читачів-підлітків на незаслужено забуті книги. Щоб зробити вибір книг осмисленим і цікавим, ми використали ігрові моменти. Віртуальна виставка створена в стилі реальної, тобто книжку можна «взяти з полиці», розглянути, почитати, а можна отримати більш детальну інформацію про автора. У цьому допоможуть посилання на різні веб-ресурси. Таким чином, самий зайнятий підліток, який не має часу на пошук літератури й на її читання, може перегорнути хоча б електронні сторінки тієї або іншої книги. Він отримає необхідні данні про те, як знайти книжку серед моря інших книг.

Всім дітям подобається подорожувати, і всі вони цікавляться таємничими речами. З огляду на ці істини, ми створили свій ресурс – вебліографічну подорож «Чудесні пригоди в чарівній комірці». Створено ресурс у стилі «гри-бродилки» для учнів 2-5 класів. Сюжет такий: один раз допитливі друзі Катруся й Тарасик у пошуках пригод опинилися в старому прикомірку. Чарівні речі, які вони там знайшли – годинник, капелюх і башмаки допомагають маленьким мандрівникам потрапити в світ казки. Тому й розділи виставки називаються відповідно.

У розділі «Чарівний капелюх» представлені казки, у яких цей головний убір відіграє важливу роль: «Мумі-троль і капелюх Чарівника» Туві Янсона, «Пригоди Незнайки і його друзів» Миколи Носова, «Пригоди барона Мюнхаузена» Рудольфа Еріха Распе та інших.

Кликнувши на обкладинку книги, діти бачать її бібліографічний опис, невеличку анотацію. Персонаж Казка, від імені якого ведеться оповідання, пропонує користувачеві в режимі on-line ознайомитися з її змістом. Тексти казок підібрані в різних електронних бібліотеках.

Ми зробили добірки посилань на сайти, де зустрічається інформація про казкові, міфічні речі, цікаві відомості про історію їхнього створення.

Нам вдалося підібрати CD-ROM з розвиваючими іграми, які служать чудовим доповненням до текстів казок. Таким чином, пригоди казкових героїв і віртуальних читачів-мандрівників тривають. Завдяки цьому, прочитавши казку, дитина має можливість придбати і інші навички: навчитися малювати, моделювати одяг, одержувати додаткові знання, а саме головне – знаходити необхідну книгу, працювати з її текстом.

Ми вже давно відчували необхідність створити серію невеличких, але дуже цікавих електронних «підручників» з основ інформаційної грамотності для різних вікових категорій читачів. Тому, коли бібліотека відзначала 100-річний ювілей Астрід Ліндгрєн, ми вирішили цим скористатися і створити такий «підручник». Нам хотілося, щоб новий ресурс, присвячений цій події, теж став своєрідним «посібником» з інформаційної культури. Так з'явилися віртуальні прогулянки з Астрід Ліндгрєн «Чарівниця, яка живе скрізь». Ми познайомили читачів 9-11 років з творчістю шведської письменниці, героями її творів. Знайомство це було для них цікавим, тому що ми застосували інтерактивні та ігрові прийоми. Завдяки цьому електронному ресурсу діти отримують інформацію про її книги, фільмографію. Родзинкою віртуальної прогулянки є те, що діти в процесі роботи мають можливість передивитися мультфільми, створені за творами Ліндгрєн. Але найважливішим вважаємо те, що ресурс навчає дітей орієнтуватися в світі книжок, відбирати необхідні, працювати з довідковим апаратом книги.

Новою цікавинкою виявилась веб-пригода для допитливих мандрівників 7-9 років «Як малий Івасик книжку про слона шукав: неймовірна історія з пригодами, перевтіленнями та поїздкою в заморські країни».

Мета цього ресурсу – познайомити малят з бібліотекою, навчити їх підбирати інформацію за необхідною темою: на полиці, в енциклопедіях, в каталозі та в Інтернет. Ресурс зроблено з

елементами анімації, що привертає увагу малюка до нього. Схема його така: маленький читач вперше приходить в бібліотеку – йому потрібна книжка, наприклад, про слона. Задача бібліотекаря – запропонувати йому всі можливі варіанти пошуку. Користувач бачить обкладинки декількох художніх книжок, потім на вибір пропонуються енциклопедії, CD-ROM, картки з каталогу, ресурси Інтернет. Його задача – вибрати серед них необхідні.

В кінці бібліотечної подорожі читача чекає сюрприз – віртуальна мандрівка в Африку, де він знаходить вичерпну інформацію про слонів та купу веселих віртуальних ігор: розмальовку, кумекалку, смекалочку та головний приз – «мультики» про слонів.

Сьогодні можна із задоволенням констатувати, що створення електронних ресурсів є одним з важливих напрямків діяльності бібліотеки в вихованні інформаційної культури читачів. Вміння орієнтуватися в різноманітних джерелах інформації є необхідним для сучасної людини.

Практика показує, що діти дуже легко і просто адаптуються у віртуальному світі. Ми сподіваємось, в нашій роботі є майбутнє, тому що ми допомагаємо знайти дітям найкоротший шлях до інформації, а значить, і до знань.